

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M :

Meghívás	189	Istenről való ismeretünk. Fazakas Lajos	197
A béke érdekében	190	A külföld	199
Nagy időkben. Tarcsafalvi Albert	191	Egyházi és iskolai mozgalmak .	200
Az egyetértésről	192	A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve	203
Pataky László, Szentiványi Mik- lós	195	Boríték. Nyilvános köszönet.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁDEMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok
hoz küldendő Kolozsvárra

Meghívás

a Dávid Ferencz-Egylet közgyűlésére november 28-ra.

Kedves tagtársaim! Megnehezült az idők járása fe-
jünk felett, gond s aggodulás szívünkben elterjedett. Veszély-
ben a haza, védelmére siet mindenki. A magyar vitéz-
ség nagy próbára van téve. Fiaink csodás dolgokat mi-
veltek ott, ahol életet követelnek életért. Nekem úgy tet-
szik, hogy mi magunk is csak sejtettük, de nem tudtuk,
milyen nagy erő s mekkora bátorság rejlik fiaink kar-
jaiban és szívében.

Nem tudjuk megmondani, mit rejteget a jövő szá-
munkra, de azt érezzük, hogy ügyünk az igazság ügye,
már pedig az a bíró, ki a felhők felett van, nem hagyja
elveszni az igazságot.

De kedves tagtársaim, a mi jövőnk sorsát nemcsak
azok döntenek el, akik kardot tartanak kezükben, hanem
mi együttvéve és összesen, ha abban a szent munkában, a
mely ránk bízott, híven kitartó munkások vagyunk
szünetlenül.

Közeleg a leszámolás ideje, ezuttal november 28-ik
napja. Ekkor tartjuk meg közgyűlésünket. Szeretettel és
bizalommal hívom meg tagtársaimat erre a nevezetes köz-
gyűlésre, amely Isten jóvoltából a 30-ik közgyűlésünk
lesz. Ha önök mindnyájan szívükön hordozzák Egyle-
letünk érdekeit, akkor még a mai nehéz körülmények
között is sikeres gyűlést fogunk tartani.

Nagyon kérem t. elnöktársaimat, a fiókegyletek elnö-
keit és tisztviselőit, *küldjék be évi jelentéseiket* minél

hamarább. Kérem kivétel nélkül mindeniket *számoljanak el a tagsági díjakról*, nehogy akadályba ütközzék munkásságunk.

Adja Isten, hogy a nehéz napok elmuljanak s mi jó kedvvel tarthassuk meg közgyűlésünket.

Kolozsvár, 1914 október 21.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán,
elnök.

A béke érdekében.

Az upsalai érsek levele püspökünkhöz.

Az upsalai érsek az alábbi levelet küldötte francia nyelven püspökünkhöz, amelyet érdekesnek tartunk leközölni.

Upsala, 1914 szeptember 24.

Igen tisztelt Uram és kedves testvérem!

Meg vagyok győződve, hogy Ön osztja azokat az érzelmeket és óhajlásokat, amelyek a mellékelt felhívásban ki vannak fejezve és hogy Ön éppen úgy, mint én, szorgos szükségét látja egy nyilatkozatnak a keresztény egységről ebben a kegyetlen időben. Kell, hogy a világ lássa, hogy a Krisztus él, dacára az ágyúknak. Arra kérem tehát, hogy ezt az iratot a mellékelt lajstromon megnevezett különböző evangéliumi egyházak képviselőivel legyen szives aláírni. Kérem legyen szives választ adni minden esetre október 5-ike előtt. Elég lesz erre nézve az upsalai érseknek címzett táviratban.

Amikor a válaszokat mind megkapom, felhívásunkat azonnal közölni fogom a különböző országokban. Igen fontos, hogy a sajtóban ezt ne előzze meg semmi.

Egyháza iránt a legőszintébb tisztelettel vagyok, kedves testvérem, az Urban lekötelezettje.

Jöderblom Nathan,
upsalai érsek, Svédország.

A levélhez csatolt német nyelven írt felhívás ez:

A világháború kimondhatóan fájdalommal tölti el keblünket. Az egyház a Krisztus teste, ezer sebtől vérzik. Az emberek jajonganak nyomorukban: »Meddig, Uram, oh meddig.«

A történelem majd egykor világosságot fog deríteni arra, hogy miik voltak a végső, igaz okai a háborúnak,

amelyek az idők folytán felhalmozódtak és mi adta az utolsó lökést a béke megszegéséhez. Egyedül Isten ismeri és irányítja a szívek titkos számításait és gondolatait.

Mi a Krisztus szolgálói azzal a nyomatékos intelemmel fordulunk mindenkihez, akinek ebben az ügyben hatalma és befolyása van, vegyék komolyan figyelmükbe a béke gondolatát, hogy a vérontás mielőbb véget érjen.

Különösen keresztény társainkat a különböző népek között arra akarjuk emlékeztetni, hogy a háború azt a kötelemet, amellyel Krisztus minket egymáshoz fűzött, nem szakíthatja el. Bizonyos az, hogy minden népnek és országnak meg van a maga különös elhivatása az isteni világtervben. Bármily nagyok is az áldozatok, amelyek egy néptől és országtól megkívántatnak, kötelességét teljesítenie kell, amint ezt neki a történelem kimutatja és amennyire azt gyöngé emberi szemmel megismerheti. De amint szemünkkel nem látunk mindig tisztán, azt megmutatja nekünk hitünk, hogy a népek világháborúja végre is Isten országlásának kell, hogy szolgáljon és hogy a Krisztushívők mindnyájan egyek. Kérjük azért az Urat, hogy gyűlölséget és ellenségeskedést irtson ki és nekünk kegyelméből békét szerezzen.

Az Ó akarata legyen meg!

Tekintettel e felhívásnak tisztán vallási tartalmára és irányzatára, a főt. püspök ur látványban értesítette az upsolai érseket, hogy azt a magáévá teszi.

Nagy időkben.

Valami nagy átok szakadt a világra,
Künt is, bent is ágyúdörej, harci lárma.
Galambszárnyon messzi szállott el a béke,
Durva vadság a fészket is összetépte...
Orosz zsarnok s orgyilkosok légiója
— Mintha égben büntető kéz nem is volna —
Ránkesapott, hogy eltemessen piszkos árral...
Templom is kell, zsoltár is kell,
Hanem, népem, most ez egyszer
Nem érted be *imádsággal*.

Fegyvert fogtál. Karod erős, harcra termelt,
S kivívtad már eddig is az első helyet.
Galicia s Kárpát hőrcze felzavarva,
Dült a muszka, mint a kőve a viharba;

S arról zörög Szerbiának minden bokra:
Visszafordult a gyilkok a gyilkosokra...
Híre-neve, dicsősége a magyarnak
Száll idegen tájak felé
S a megértő szívek elé
Hull, mint üde esti harmat.

Büszke e nép hazájára, háztüzére,
Nem szomjazik más vizére, piros vérre,
De ha reá gyilkot rántnak, bombát dobnak,
Szent haragja nem kegyelmez a gazoknak.
Odujába veri a vér-ivó vadat,
De jótetre a legkészebb,
Nem bántna egy fecskéfészket,
Gilit, pintyökemadarat.

Ellenségink temetésre készülődtek,
Ám ehelyett kívívjuk a jobb időket
S habár piros magyar vérnek drága árán,
De legalább nem veszünk el lomhán, gyáván...
Előre hát! Diadalról diadalra,
Mig az ellen összetörve...
S győzve a nagy, súlyos porbe,
Minden magyar — *háladalra!*

Tarcsafalvi Albert.

Az egyetértésről.

A vallás erkölcsi életnek ez a melegágya. Innen származik és árad szét minden szép, jó és nemes eszme, mely az összetartozandóság gondolatát elviszi a palotákba és kunyhókba, amelynek lakói egymás nélkül meg nem élhetnek, elviszi a szántóvető mezejébe és az iparos műhelyébe, akik egymásra vannak utalva. Ez a közszellem összehozza a gazdagot és szegényt; a tudóst és tudatlant s megtanítja egyiket úgy, mint a másikat kötelességére. Ez a közszellem tettekre hevít, a cselekvés terére állít, ösztönöz az elmulasztottak kipótlására. Feltöri a közönyösség jegét, fölállítja az igazság határait, elnémitja a rágalom nyelvét, megerősíti az örök igazban és szépben való hitünket, megtöri a gőgöt, szárnyát szegi a hír-, dicsőségváagnak s megakadályozza az álnokság bomlasztó munkáját!

Ezen közszellem ápolására szervezzük minden egyházközségünkben Dávid Ferenc olvasó-köröket, ahol a hazafias érzés ápolása mellett a vallásos és erkölcsös élet ébrentartására fordítsunk főgondot. Ennek keretében hetenként — értve az őszi és téli évszakot — tartunk vallásos estélyeket ének, ima, bibliai magyarázat, szavalat, felolvasó műsorokkal. Mindmegannyi kínálkozó alkalom az egyetértés szellemének megvalósítására. Itt az intelligens elemnek kell ésszel, kézzel és szívvvel, örömmel és egész buzgósággal közremunkálkodnia. Ennek kell egyetértéssel, fáradságot nem ismerve, minden kicsinyességet félretéve, az erkölcsi nevelés terhes, de gyönyörűsége, s haladásában és következményeiben nagyon szép hivatását teljesítenie. Az megtörténik, hogy egy-két év munkája nem hozza meg a sikert, de évtizedek fáradalma dús aratást fog adni. Az is megtörténhetik, hogy egyesek gyáva féltékenysége, vagy durva irigysége vermet és ily egyesületek alá. Ez ne rettentsen vissza a nemes munkától, sőt annál nagyobb elhatározással és akaratereővel haladjunk a megkezdett úton, mert a példabeszéd így valósul meg: »aki másnak vermet ás, maga esik bele«.

A népléleknek finomodnia kell, hogy a kor intő szavát megértse. E finomságot tőlünk kell elsajátítsa. Mihelyt a durvaság burkából kibontakozik, mindjárt akar és tud is hevülni az eszményiek' iránt. Az az igaz ember, aki ezt a cél érdekében fel tudja használni. Itt van alkalom az áldozatkészség erényének — amely, ne titkoljuk, csökkenőben — orvoslására, hogy meggyógyuljon halálos betegségéből s életképességét tettekkel bizonyítsa be.

Itt van alkalom a vallásos buzgóság elaludt tüzét újra meggyújtani, hogy ne sirjanak tovább a Sionnak utai. Itt van alkalom a felebaráti szeretet és testvéries jóindulat érzéseinek az ápolására, a humanizmus nagszerű gondolatának megfestesítésére.

Templomainkban a szónoklat mellett, amellyel hatni lehet és kell a lélekre, egyik művészi elem a dal, a zene. De valljuk meg egész őszinteséggel, a mostani éneklést mindennek lehet nevezni, csak éppen művészetnek nem. Ugy látszik, énekezeireink a pusztán templomi énekezezőségről — nagy tisztelet és elismerés adassék a kevés kivételnek — minden énekezezőségi kötelességet betöltve látnak. Ezen a bajon radikális gyógymóddal lehet és kell segíteni, mert másként veszt a templom az ő vonzó erejéből. A D. F. körökben dalköröket kell szervezni, ahol

elhanyagolt, elavult, ósdi énekügyünket fel kell lendíteni, újjá kell teremteni. E téren a további halogatás csak kárt, romlást hoz. Az nem lehet mentség, hogy kevés a fizetés. Ha valaki vállalkozik valami hivatalra, végezze el kötelességét a kevésért is, ha nem, álljon félre. De itt nem is szabad az anyagi dolgot előtérbe állítani. Itt egy gondolat, egy eszme kell, hogy előtte lebegjen s ez a nép művelése. De mindezeket mind meg lehet valósítani, ha van akarat, van egyetértés s ha van hozzá tehetség és ambíció.

Szociális téren is óriási a teendő. Népünk gazdasági elmaradottsága, a régi gazdasági rendszernek új irányba terelése, mind-mind elsőrangú fontosságú problémák, melyek gyors megoldásra várnak. Itt is nagy hivatás vár reánk. A vezető és irányító szerep a miénk. Itt tudással, tanáccsal, példaadással kell előljárnunk. Az ügyet előmozdító eszmét örömmel kell fogadnunk, bárkitől és bárhonnan származzék is az. Így szolgálatot teszünk Istennek, kinek céljai megvalósításában munkatársai leszünk, szolgálatot teszünk az embernek, akit elősegíteni, vezetni, oktatni, nevelni és nemesíteni hitvallásunkká választottuk.

Mindezek, ismételten hangsúlyozom, nagy és terhes munkák, de gyönyörűségek. Csak legven köztünk egyetértés. Így tiszteletben tartjuk a mások véleményét, mások meg a mienket. Így összetesszük erőnket s haladásunk biztos. Egy akarattal munkáljuk egymás jóllétét és boldogulhatását. Ne tegyük rövid életünket még küzdelmesebbé a civódás, az egyenetlenkedés, a harag és bosszúállás által, hanem gondoljunk mindig arra, hogy emberek vagyunk, Isten képét hordozzuk magunkban, hitvallásunk az, hogy egymást megértsük, jó és helyes irányba vezessük!

Hadd jöjjön el közinkbe az egyetértés lelke, hogy tanítson nemes munkásságra, önzetlen fáradozásra, buzgó és állhatatos kitartásra, hogy ne csak magunkért, hanem másokért is, különösképpen pedig az oly közintézményekért is dolgozzunk, amelyek Istennek és embernek egyaránt kedvesek. Így építjük az egyházat, amelyből szellemi világosság sugárzik ránk, meleg szeretet árad szét, igazságérzet fakad és szabadság támad.

Igy a hékesség földjét szántjuk s az egyetértés gyümölcsét aratjuk.

K. I.

Pataky László, Szentiványi Miklós.

Gyászba borult az unitáriusoknak két egyházköre. Két oszlopos férfi, két vezéremberünk gyors egymásutánban elhunyt. Két erős tag elhunyt még ott is hézagot hagy, ahol sokan vannak. Nálunk unitáriusoknál, ahol minden embernek több helyet kell betölteni, egy ember elhunyt a érzékeny veszteség.

Őszintén sajnáljuk a Pataky és Szentiványi családokat, mert váratlanul lepte meg őket az erőben és egészségben levő, nem is olyan idős családfelek elhunyt. Mély részvétünk enyhítse sajnó sebeiket.

Az elhunyt két férfi csupa tűz, csupa hév és nemes föllángolás volt minden közügyben. Pataky a megelőző, Szentiványi a jelen országgyűlési ciklusban viselt képviselőiséget, annak jeléül, hogy ők országos dolgok intézésére is alkalmasok voltak.

Pataky László közhivatalt nem viselt. Tehetségét a gazdaságban érvényesítette mint mintagazda és mint a megyei közigazgatás tagja. Szimpatikus, kedves egyéniséggel köztiszteletet vívott ki magának mindenhol. De leginkább léleki elvesztését a küllői unitárius egyházkör, mert szívvél, lélekkel is tüzzel vett részt az egyházi közügyekben. Egyházköre emlék-alapot gyűjt nevére. Ezzel akarja leróni tartozását szolgálataiért.

Szentiványi Miklós a nagy kiterjedésű Szentiványi-család legidősebb tagja volt. Sok ideig állott Háromszék-megye élén, mint alispán. Kitűnő tisztviselő és lelkes szónok volt. Érdemeit a legfelsőbb helyen is méltányolták, királyi tanácsossággal tüntették ki.

Nemcsak a két egyházi kör, hanem a magyar unitárius egyház is sokáig fogja érezni a két jeles tagja elhunytát.

*

Szentiványi gondnokokról meleg hangú megemlékezést kaptunk, melyből közöljük:

Akkor született, amikor a magyar szabadság és függetlenség nagy eszméje már érlelte a nemzet vezetőit nagy tettekre. Akkor végezte be munkás életét, mikor a nemzetnek a monarchia másik részével és dicső német szövetségeseivel újból fegyvert kellett fogni nemzeti létének és tekintélyének megóvására. Oh talán az is siettettenem várt távozását, hogy egyetlen fiaörököse, a nagyreményű

Gábor, a »vörös ördögök«-nek nevezett hős honvéd huszárok egyike, több sebbel tért vissza a dicső harcokból az apai házába! Ma már tudjuk, hogy a sebek komoly veszélyt nem jelentettek, de az édes apának hazafias, szelid, szeretettel aggódó lelke tán igen megrendült a harcoképtelemmé lett hős huszár láttára.

Az ősi névnek és címernek méltó viselője volt szentiváni Szentiványi Miklós. Mint azok a régi birtokos családok, mint régi székely birtokos családnak sarja, a megye kormányzásában töltötte élete javakorát. Haladása igazolta, hogy a tradíció mellett tudása és hivatalszerelete is termésszerűleg vezette e pályára. Humanus eljárása, nemes magatartása és kiváló szónoki képessége nagy mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a megye első tisztviselői székét, a tekintélyes alispáni hivatalt méltóképpen töltötte be.

Midőn ezelőtt hat évvel nyugdíjba ment, érdemei elismerésül királyi tanácsos lett.

A megyei politikai életnek nyugdíjba vonulása után is vezére maradt. Amellett jó gazda módjára kezelte birtokait.

Közkedveltségét és tekintélyét beszédesen hirdeti az a körülmény, hogy ezelőtt két évvel időközi választáson az ilyefalvi kerület — ugyszólva akarata ellenére — egyhangulag képviselővé választotta.

Közéleti munkássága mellett azonban mindig jutott ideje egyházáért is tenni és dolgozni.

Szentiványi Miklósnak szerencsésen egyesült a megyei, politikai és egyházi vezér. Nemcsak az egyházkörnek volt érdemes felügyelő gondnoka, hanem a körüli Dávid Ferenc Egyletnek is igazán buzgó elnöke. Egyházi tevékenységén és buzgóságán más irányu elfoglaltságának a nyoma sohasem látszott meg. A gyűléseken ott volt mindenütt. Talpraesett elnöki megnyitó és bezáró beszédei felhangolták a közönséget és kellemes benyomást hagytak hátra.

A Szentiványiak egyházunk történetében is ősi idő óta az elsők között foglalnak helyet. Ha elődeitől egyéb jó tulajdonságot nem örökölt volna is Szentiványi Miklós, mint az egyházi ügyek iránt való fokozottabb érdeklődést, a buzgó egyháziasságot, úgy is megérdemelné, hogy e helyen is lerójjuk tiszteletünk és hálánk adóját emléke iránt.

Mi úgy láttuk, úgy ismertük, hogy Szentiványi Miklós

mindig hív volt a reá bizottakban, aki örömmel tett jót embertársaival. Kedves modorával és nemes lelkületével észrevétlenül érdemelte ki sokak szeretetét és becsülését.

Példás családi életével boldog fészket teremtett övéinek. Hitbuzgóságával és egyházszeretetével példát mutatott hitsorsosainak. Ezért osztozik az egyházkörnek minden tagja s azon kívül is számosan a bánatos család fájdalmaiban. Ezért örökítjük meg nevét e lapokon is.

Aldott legyzen emléke!

Kovács Lajos.

Istenről való ismeretünk.

(Folytatás és vége.)

Az Isten, szerintem, az egyedüli végtelen erő. Nincs erő, mely ne Tőle származott volna. Ő egy végtelen erő, mely itt van ma közöttünk, a mi szívünkben, amely fenntartja a falakat körülöttünk. Ő nem valamely távollevő lény, aki megteremtette a világot s aztán elhagyta azt s akít kérni lehet, hogy lépjen közbe s változtassa meg. Nem az, hanem olyan Isten, ki jelen van minden dologban, minden időben, teljesen jelen van oly módon, melyet mi meg nem érthetünk. Senki ki nem fejezheti azt, de mi jelképezhetjük talán az által, ha testünkben levő saját lelkünk jelenlétéhez hasonlítjuk. Senki sem értheti meg azt, de én meg vagyok győződve, hogy az én testem nem az én egész lényem.

Hogy éppen az én lelkem, magam, hogy odatartozik az én fizikai alakomhoz, a szervi rendszeremhez s agyvelő alkotmányomhoz, én nem tudom, de biztos vagyok abban, hogy itt vagyok s használom a testemet függetlenül képességeitől és korlátozottságától. Amint én magam használom és egy ideig benne élek: úgy bizonyos alakban az Örökkévaló Isten is lakik mindenben, minden anyagi és minden szellemi dologban, minden ember lelkében, minden ember testében, minden emberi dologban a fizikai világ minden atomában.

Ennek az én Istenemnek van személyisége. Szívem egész erejével lázadok fel azon modern irány ellen, amely azt mondja, hogy az Isten nem személy. Ő személy épp úgy, mint lelkem, amelyhez én viszonyítottam, személy, mely arra van rendezve, hogy testemen kívül éljen. Ugy van, Isten személy, akinek nincs alakja, kit nem lehet

meghatározni, vagy korlátozni és a ki nem halhat meg. Milyen a személyiség? Hát: erkölcsiség, tisztelet, igazságosság, bizalom, türelem, szeretet. Forduljatok ahhoz az emberhez, akit legjobban ismertek e földön, akiben legnagyobb bizalmatok van s megtaláljátok benne a finom tulajdonságok bizonyos összetételét. Ezek az ő személyisége és az a személyiség valódi, legyen bár annak teste körülte vagy ne. Az Isten azon nemű személyiségének van jelleme, ereje, szeretete, értelme, amely teljében független bármely formától. Bármint gondolkozunk, lehetetlen, hogy felfogjunk egy formát Istenről, de a személyiség meg van. Minden, amely lényegileg arra való, hogy itt személylyé tegyük, független minden formától.

Tanulmányozzátok újra Jézust, ha akartok tanulni valamit Isten személyiségéről. Jézus emberi lény volt. Ő nem volt Isten. De az Isten személyisége benne volt nagyszerű egységben és teljességben. Ő emberi tökéletesség volt annyira, amennyire mi el tudjuk képzelni. A följegyzések nem mondják ezt. Mi egyszerűen szeretjük hinni, hogy ő emberi tökéletesség volt, hogy az ő hűsége teljes volt, hogy az ő magát feláldozó akarata tökéletes volt, hogy tökéletes erkölcsi jelleme minden elhatározásnak elrendezése végre dicsőséges volt. Csak tanulmányozzátok ezeket a dolgokat abban a tökéletes emberben s meglátjátok, milyen az Isten jelleme. Mindennek, ami tökéletesen jó az emberben, az Isten természete egy részének kell lennie.

Mi az emberi természetről való tanulmányt azon érzésben végezzük el, hogy nekünk el kell sajátítanunk az Istentől az igazságot. Ő teljesen igazság és minden igazság benne foglaltatik az ő tökéletes lényegében. Ha valaki valóban megérti az Istent, igazságra vezettedik ő is mely igazság fennmarad mindörökre.

Istennek igazságosság van az Ő természetében. Nincs kísérletés az erkölcsiséggel a tökéletes Istenben. Az Isten minden igazságosan tesz kezdettől fogva. Minden Ő műve, bármiféle természetű az, a lehető legjobb munka. Minden az ő gondolata (mert nekünk a személyiségről, mint gondolkozóról kell beszélnünk) igaz, tökéletes és végső.

Ez a személy, az örökkévaló szellem, a mi Atyánk, a mi Istenünk (minden szót nem megfelelő) igazságos, teljes és tökéletes. Nagyon nehéz dolog az emberekre nézve, hogy megpróbálják meghatározni az Isten igaz-

ságát. Az emberek közül némelyeknek legfőbb hibái a multban onnan származtak, hogy az igazságról való szegény fogalmaikat neki tulajdonították. Nekünk nem kell ezt tennünk, mert mi mondhatjuk, hogy az Isten igazságos, bár milyennek látszassék Ő. Mi azért vagyunk, hogy próbáljuk megérteni Istent és így amennyire lehetjük, kitalálhatjuk micsoda az igazság.

St. John Charles után angolból:

Fazakas Lajos.

A külföld.

Ez a levél Rigó Mihály magyar hitrokontól amerikai *Monacából* jött. Az Unitárius Közlöny dolgában ír. Ugy látszik, nehezen tudunk mi összeköttetést tartani fenn a kivándorolt atyafiakkal, mert a beküldött cimék nagyon bizonytalanul és hiányosan vannak írva. Egy másik nagy baj, hogy ők sokat vándorolnak ott is. Azt írja: Sikerült levélileg kitudnom, hogy a közlönnyt Ajtai János h.-almási tisztelendő ur rendelte meg a címemre.« »Ha itt Amerikában volna olyasmi folyóirat, nagyon pártolnám, de sajnos, itt az unitárius vallást a magyarok nem ismerik. Mert a míg vannak itt sok száz r. kath., ev. ref. és más magyar egyházak, addig itt Amerikában még egy vándor unitárius papnak sem lehet hírére hallani. No, de úgy is van dolguk itt a más felekezetű papoknak. Igen tövises az utjuk itten, mert mondhatni emberfeletti munkát kell hogy végezzenek és talán az riasztja vissza a magyar unitárius papokat attól, hogy még meg sem kísérti egy sem, hogy átjöjjön szerencsét próbálni.«

»Csodálom, hogy a lefűnt századokkal a dicső Dávid Ferenc buzgó követői ennyire megváltoztak. Mint fent is írtam, más felekezetű papok bármennyit is küzdjenek, de mégis sok akad közülök, aki vállalkozik egy-egy magyar kolónia szervezésére és ha fáradságoknak más gyümölcse nincs is (ami gyakori), de megvan a dicsőség, hogy a magyarokat, nem csak a saját felekezetűeket, hanem a rokonokat is össze tudták fűzni s egy táborba tudták tömöríteni.

Hanem itt igaz, hogy úgy van, amint Magyarországon mondják: szegény az eklézsia és a pap harangoz, még talán olyan is akad, aki ezt megteszi. De én már láttam református templomokban, hogy a pap éneket diktál, ve-

zérrel, orgonál és prédikál. Más szóval két ember egy személyben. A magyar munkásnép igen nehezen tanul angolul, emélfogva sokszor rá van utalva olyan ember tanácsaira, aki az amerikai törvényeket és viszonyokat ismeri és tolmácsolja.

...Azoknak, akiknek anyagi helyzetei gyengék, díjmentesen adnak tanácsot és segítséget és főképp ezáltal nyerik meg a népszerűséget... Én csak az itteni tapasztalataimat írtam s amit írtam, az igaz is... Igazán sajnálatra méltó, hogy itt a szabad Amerikában, ahol teljes vallásszabadság és szabadság van, a magyar unitáriusoknak nincs csak egy vezérük is.

Rigó Mihály,

A mi hú és körültekintő hívünk leveléből ennyit az érdekeltek figyelmébe ajánlani, jónak láttuk. Hátha valamelyik ifjú lelkeszben vagy növendékben fölébred a buzgóság és vállalkozik az első magyar-amerikai unitárius lelkesz büszke címet megszerezni.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Lesz főtanácsi ülés. Az E. K. Tanács az E. Főtanácsot november 29-re összehívta Kolozsvárra.

Főiskolánk épülete a beteg katonák kórháza lett. Sokan nyertek benne gyógyulást, de még mindig nagy szükség van rá. A betegek száma mindig felül van négyszázon. Tanulóink közül csak a teológusok laknak benn, s a tanítás a tanári, dékáni és olvasó szobákban foly nagy nehézségek között. A gymnasiumi tanulók tantermeit a régi iskola néhány szobájából állították elé. A hajdani levéltár sötét szobácskája a tanári szoba, s a régi fizikai szertár az igazgatói iroda. A tanulók lakást a vén redutban kaptak. Ez azért nevezetes, mert a 48—49-iki nemzeti

harc ideje alatt is ott laktak volt az ittmaradott tanulók.

Házasság. Utólagosan értesültünk, de örömmel jegyezzük föl, hogy Benke Elek székelykereszturi adótárnok afia a nyáron házassági frigyre lépett Benczedy Erzsébet siménfalvi áll. tanítónővel. Kívánunk nekik állandó boldogságot.

Teológus ifjaink a tanév elején jelentkeztek katonai szolgálatra, de egyelőre a mentő munkánál vették igénybe, most a kórházi segédkezéstről foly a tárgyalás. Ezek a lelkes székely ifjak szeretnének nagyobb áldozatot hozni a hazáért, s úgy látszik, hogy az erősebb szervezetűeket csak az nyugtatná meg, ha mint önkén-

tesek beléphetnének a katonai sorba.

Gondnok választás. Az E. K. Tanács fölhivta a küllői és háromszéki köröket, hogy a megüresedett gondnoki állásokat választás útján töltsék be.

Az új nyugdíjtörvény, mely a fő- és középiskolai tanárookra vonatkozik, f. évi szeptember 1-én életbelépett. Nagyfotossága abban rejlik, hogy a középiskolai tanárok szolgálati idejét 35 évre terjeszti ki és a teológiai tanárokat is fölveszi az intézetbe. A tanulók után az eddigi 6 korona helyett 12 kor. évi járulék fizetendő. A 25—30 év közötti gymn. tanároknak és a teológiának egy év alatt nyilatkozni kell, hogy az új törvény szerinti nyugdíjintézetbe szándékoznak-e belépni.

Az ünnepharmadnapja az erdélyi részekben jövőre is ünnepnek fog maradni, mert az egyházkörök többsége ragaszkodik hozzá, de az kívánatos, hogy a harmadik napi ünneplés új tartalmat kapjon s a mai kor szellemének megfelelőbb legyen.

A Dávid Ferencz dévai emlékházra Amerikában St. John, Gannett és Wendte barátaink gyűjtést kezdettek. Szeptember 17-ről nyugtázzák az eddigi eredményt, összesen 834 dollár összegben, ami 4000 koronánál többet jelent. A pénzt kamatozásra elhelyezték, mert azt hiszik, hogy a tervüket a háboru hosszú időre megakasztja. Idővel újból fölveszik az ügyet, de az adományokat továbbra is eltoadják.

A jó gyermek könyve a 2-ik elemi osztály számára csinos kiállításban, képekkel diszitve megjelent és kapható lapunk szerkesztőjénél 50 fillérért. Postán küldve 58 fillér. Nemcsak iskolai, hanem házi használatra is célszerű.

A Kolozsi Unitárius Egyházközségben az 1913. évben a következő kegyes adományok tételtek: Özv. Kun Ádámné a templomi szószék körül egy diszes draperiát készíttetett 80 korona értékben. Kiss Sándorné Papp Erzsébet egy keresztelő kannát adományozott 20 korona értékben. Ifj. Kozma Pál több ízben az egyházi telkekre porondot adományozott 10 kor. ért. Templomperselyben D. F. életrajzára összegyűlt 12 korona. Kolozsi Hitelszövetkezet templomjavításra adott 100 kor. Urvacsorai kenyeret és bort adományoztak: Székely László, ifj. Kozma Pál, Kiss Sándor, Pál Mihály, Székely Mihályné.

Ez adományokért ez uton is hálás köszönetünket nyilvánítjuk.
Kolozs, 1914.

Kiss Sándor, Székely Mihály,
lelkész. gondnok.

Új pap. A főtiszt. püspök ur Komjátszegré (Tordaaranyos m.) rendes lelkésznek kinevezte Bálint Albert lelkészjelöltet, szép reményeket fűzünk pályájához.

Sharpe Emily az a jóságos nő, aki a Channing Housét alapította első helyen unitárius papok leányai és magyar leányok számára. Ritka szép és hosszú életét csöndesen bevégezte, örökre elszenderült. Sok magyar nő áldja em-

lékét. Arcképe az elnöki szobát disziti.

Levél a harctérről. 1914. okt. 13. Édes jó Szülőim! Párolgó thea mellett egy barátságos lengyel birtokos vendégszeretetét élvezve írom e sorokat, értesítve, hogy 3 napos, folytonos esőben, végtelen sárban, naponként reggeltől estig tartó menetelés után, a legjobb egészségben és ruganyosságban vagyok. Hálát adok az Istennek, hogy ily szívós ellenállást adott. Kedélyünk kitünő, ma zongora mellett még nótáztunk is. Az oroszokat nyomjuk, nemso-kára ki lesz takarítva Galícia. Ma este 5000 foglyot hoztak, részleteket én is láttam. A vidéken igen sok kárt okoztak az oroszok, minden városban lehet látni leégetett házakat és kastélyokat. Az ezred orvosfőnöki teendőit átadták nekem, miután tegnap a törzsorvos megbetegedett. Tegnap Rzeszof városban voltunk és délután a piacon levő templomban vecsernyét hallgattam. *Elemér.*

Köszönet. Ifj. Darkó György és neje Incze Anna nagyajtai lakosok egyházközségünk javára 500 kor. alapítványt tettek. Miután Isten gyermekekkel nem áldotta meg házasesetüket, ily módon kívánták egyfelől nevüket megörökíteni az egyházközség történetében, másfelől pedig belső emberek részére biztosítani azt az összeget, melyet életükben kepe címen fizetnek, sőt annál többet. Ez az alapítvány nemcsak az egyházhoz

való ragaszkodásnak és a jövőre irányuló előrelátó gondoskodásnak, hanem a belső emberek iránt való szeretetnek és tiszteletnek is szép bizonyossága. Az is marad örökké. Hirdetni fogja, hogy akik életükben minden alkalmat felhasználtak arra, hogy hitbuzgóságukat tettekben mutassák meg, halálukban is méltók az emlékezetre. Isten tartsa meg példás életüket még sokáig minden nemes ügy javára. Fogadják az egyházközség hálás köszönetét ez uton is.

Nagyajta, 1914. október hó.

Kovács Lajos,
lelkész.

Háborus időkre! Kis imakönyv harctéren lévő katonáknak. Irta Uray Sándor református lelkész. Ára 20 fillér. — Imádkozzunk szeretteinkért! Imák háborús időben otthonmaradottak számára. Irta Lengyel Gyula református lelkész. Ára 20 fillér. — Isten keze a világháboruban. Egyházi beszéd. Irta Pröhle Károly evangélikus lelkész. Ára 20 fillér. — Haza védelme. Ének, imádság prédikáció. Irta Kirner A. Bertalan. Ára 40 fillér. — Haypál Benő: Egyházi beszéd. (Jövedelem a hadsegélyező hivatal magasztos céljaira.) 30 fillér. Kaphatók Kókai Lajosnál Budapesten, IV., Kammermayer Károly-utca 3. sz. alatt. Célszerű levélhez mellékelni bélyegekben beküldeni a kívánt könyv árát. Portóra 20 fillért kérek.

A dévai Dávid Ferencz imaház aranykönyve.

Nyolczadik közlemény.

80. Székely Mózes Déva 476. sz. iven 145 K. Zsakó Gyula joggyakornok, Kolozsvár 10 K, Dietz Miklós főmérnök Déva 10 K, dr. Vernes István kir. ügyész Brassó 20 K. Dévai főreáliskola önképzőköre II. rész 20 K, dr. Zsakó István kórházi főorvos Dicsőszentmárton 10 K, Dévai Iparbank Részvénytársaság 30 K, Dévai Takarékpénztár Déva 40 K, Borostyán Béláné 5 K.

81. Albert Dénes magánzó Kolozsvárt, Postakert-utca 116. sz. iv. 100 K.

82. Gyórfi István ig. tanító Homoródszentmárton, 38. sz. iv. 9 K. Gyórfi István ig.-tanító Homoródszentmárton 4 K, Sándor Kálmánné Abásfalva, ref. 4 K, Gyórfi Hororódszentmárton 1 K.

83. Péter Lajos unitárius gimn. tanár Székelykeresztur, 105. sz. iv, 12 K 04 f. Péter Lajos gimn. tanár Székelykeresztur 5 K 04 fillér, Péter Lajosné tanárné 5 K, Péter János áll. tanító 2 K.

84. Nagy Lajos tornatanár Székelykeresztur 100. sz. iv 2 K.

85. Özv. Sikó Elekné Homoródujfalu 5 K.

86. Schulek Géza ügyvéd Budapest, Trombitás-utca 21. sz. 15 K.

87. Székely László ny. unitárius lelkész Tordán 64. sz. iven 79 K. Székely László lelkész 50 K, Albertffy Jenő irattárnok 10 K, Jakab Elek iktató 2 K, Balla József róm. kath. várm. irodatiszt 2 K, ifj. Zalányi Samuné szül. Gönczi Ilona kereskedő 1 K, Gönczi Miklós szijgyártó 1 K, Horváthy Józsefné kereskedő 2 K, Gönczi Testvérek 1 K, Miklós Ferencné birtokos 2 K, Sipos Gábor 2 K, Dénes Sándorné Nagy Teréz 1 K, Borbély N. Miklós birtokos 1 K, Albertffy Ibolyka róm. kath. tanuló 1 K, Albertffy Piroska róm. kath. tanuló 1 K, Székely Testvérek 1 K.

88. Nagy Jenő körjegyző Jobbágyfalva 296. sz. iv 6 K 50 f. Nagy Jenő körjegyző 2 K, id. Nagy Lajos 20 f., id. Balog György 10 f., Balog János, id. Balog József, ifj. Balog György, Fazakas M. József 20—20 f., Szabó János 30 f., Nagy Sándor 16 f., László Ferenc, Kiss Albert, Szász Lajos, id. Fazakas György, Kocsis Sándor, Incze M. József, Balázs György, Kocsis József 20—20 f., Szálteleki János 34 f., földészek, Timár Jenő segédjegyző 1 K, Dénes Sándor 1 K.

89. Egyed Ferenc ny. pap Székelyudvarhely 33. sz. iven 50 K. Egyed Ferenc ny. pap 20 K, Egyed Balázs dr. kórházi orvos 30 K.

90. Csifó Salamon tanár Kolozsvár, 6. sz. iv 77 K. Csifó Salamon tanár 20 K, Első magyar ált. biztosító 30 K, Finta József 2 K, Lendvai Emil 10 K, Kolozsvári Kereskedelmi bank Részvénytársaság Kolozsvár 10 K, Népbank Részvénytársaság Kolozsvár 5 K.

91. Dr. Ferencz Józseftől adomány 100 K.

92. Vaska Bélától Kökösi 67. és 375. sz. iv 48 K 60 f. Unitárius Egyházközség 20 K, Vaska Béla lelkész 2 K, Nagy József gondnok 1 K 50 f., Nagy Bálintné 50 f., Sigmond Sándor 10 f., Dénes Albert 50 f., Sigmond Balázs 10 f., Toók Domokos, Sigmond Márton, id. Nagy Ferenc, Szakács András, Jóska Károlyné, Nagy József A. 20—20 f., Füzi Sándor, Tóth Lőrinc, Vas István 10—10 f., Kilyéni András, Kilyéni Mózes 20—20 f., Sigmond Béla 50 f., Toók Ferenc 20 f., Reznek Istvánné 10 f., Toók József 20 f., Serester Ignác 1 K, Toók Mózes, Sigmond Sándor 60—60 f., id. Kökösi József, Bartha Károly, Füzi Mihály, Kökösi Mózes, ifj. Kökösi József, Nagy Mózes 20—20 f., Nagy Barabásné 80 f., Nagy József 1 K, Plugar Györgyné 50 f., Kökösi Károly 40 f., Orbók Ferenc 1 K, Orbók Lajos 40 f., özv. Kiss Mózesné 1 K, Sigmond Ferenc 40 f., id. Sigmond András 10 f., Kilyéni József 1 K, Molnár Lajosné 20 f., Sigmond Lajos 1 K, Sigmond György 60 f., Reznek Károlyné 20 f., Orbók József 40 f., Győrbiró Dániel, Füzi János 20—20 f., Kovács János 40 f. földmivesek, Telman Imre kémérő 1 K, Zsigmond Dániel 1 K, Sigmond Gábor, Nagy Zoltán 20—20 f., Petrovitz Pál 1 K, Nagy Dániel, Nagy Tamás, ifj. Virág János, Földes Jánosné 20—20 f., Toók Márton 40 f. földmivesek, Bedő Imre tanító 1 K 50 f., Nagy Lajos 1 K, Bencze István 40 f., id. Nagy András 20 f., földmivesek.

93. Bölöni Vilmos unitárius lelkész Székelyudvarhely, 29. sz. iv, 20 K. Bölöni Vilmos unitárius lelkész 10 K, Unitárius Egyházközség 10 K.

94. Iszlai Gábor uradalmi intéző Arad, 35. sz. iven 10 K. Iszlai Gábor uradalmi intéző 5 K, Iszlai Kálmán tanuló 1 K, Iszlai Dezső tanuló 1 K, Román Jóska gimn. tanuló 1 K, dr. Albísi Ákos 2 K.

95. Árkosi Béla kir. bányatanácsos Selmechánya, 119. sz. iven adomány 10 K.

Az egyesület pénztárába a folyó év június 20-tól október 21-ig rendes tagsági díjat fizettek: Lengyel Ferenc Piski, Darkó Sándorné Torda, Fazakas Péter, dr. Benedek Miklósné Kolozsvár, Pap Pál Kobátfalva 1914-re, László Daniél Abásfalva 1914—1915-re, Kisgyörgy Imre és Berei Mózes Kissolyos 1914-re.

Előfizetői díjat fizettek: Marosi József Fadd, Jakab János Szásznádas, Dimény Zsigmond Vecsés, Fazakas Ferenc Kolozsvár 1914-re.

Alapítói díjban fizetett Weress Sándor Kolozsvár 100 korona.

A fogarasi fiókegyelet pénztárába fizettek: Orbók Jánosné, Patakfalvi Zsigmond, Dénes János, Antal Lőrinc, Vass Domokos, Tövisi Lőrinc, Fekete József, Mérész Józsefné, Orosz Jánosné, Kiss János, Kiss István, dr. Kiss Jenő, Jancsó Margit, Szentpáli Gyula, Gergely Áron, Arkosi Tamás, Molnos Lajos, Kálmán Dénes, Kész Józsefné és Markovics Jánosné.

Az U. K. céljaira ajándékozott Gál József Recsenyéd 1 K 40 f.-t. Fogadja az egyesület köszönetét.

Kolozsvár, 1914. évi október hó 21-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Egyházi, iskolai és mindennemű nyomtatványokat azonnal készít az

Egyesült Könyvnyomda R.-T.

Kolozsvár, Ferenc József-ut 85. Telefon 856.

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern újdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legújabb vívmányu gyorssajtóival felszerelt műintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemű nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállítására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkívüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Újdonságok :

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám*. Fordították: *Csűrös József, Czeglédi Sándor*. Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos*. Ára K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József*. Ára..... K 4.—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.